

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1	בבלי יומא	1.1
1	בבלי יומא ב	1.1.1
1	בבלי יומא יג	1.1.2
1	בבלי יומא יג,ב	1.1.3
3	בבלי יומא יד	1.1.4
4	בבלי יומא יז	1.1.5
5	בבלי יומא יח	1.1.6
7	בבלי יומא יט	1.1.7
7	בבלי יומא כא	1.1.8
9	בבלי יומא נג	1.1.9

1.1	בבלי יומא
1.1.1	בבלי יומא ב

בבלי יומא ב,א

משנה. שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, וגמרא... מנא הני מילי? אמר רב מניומי בר חלקיה אמר רבי מחסיא בר אידי אמר רבי יוחנן: אמר קרא (י"ז, ח"ג) **כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה צִוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: לעשת - אלו מעשי פרה, לכפר - אלו מעשי יום הכפורים.** לפי פשוטו של מקרא הפסוק מלמד ממעשי יום ראשון של ימי המילואים לכל שבעת ימי המילואים, אבל הפסוק גם נדרש ליום הכפורים של כל שנה, כפי רש"י (לד) **צוה ה' לעשת - כל שבעת הימים. ורבותינו דרשו (יומא ג,ב): לעשת - זה מעשה פרה, לכפר - זה מעשה יום הכפורים; וללמד, שכהן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת ימים, וכן הכהן השורף את הפרה (ראה יומא ג,ב).** הדרשה לכל יום הכפורים יש לה רמז בתבנית הטעמים של (י"ז, ח"ג) **לֹא תִצְאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֵאת יָמֵי מְלֵאֵיכֶם -** פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה וכן כעין בנין אב או היקש להפרשת הכהן השורף את הפרה האדומה.

ויקרא צו ח, לג - לד:

[לג] **וּמִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֵאת יָמֵי מְלֵאֵיכֶם כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת-יְדְכֶם:**
 [לד] **כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה צִוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:**

1.1.2	בבלי יומא יג
בבלי יומא ב,א	

משנה. שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין, ומתקנין לו כהן אחר תחתיו, שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר: אף אשה אחרת מתקנין לו, שמא תמות אשתו. שנאמר (י"ז, ח"ג) **וְכִפַּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:** ביתו זו אשתו. אמרו לו: אם כן אין לדבר סוף. **בבלי יומא יג,א**... רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו. ורבנן נמי, הא חישיי לשמא!
 ... אם כן הוה ליה שני בתים, ורחמנא אמר (י"ז, ח"ג) **וְכִפַּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:** ולא בעד שני בתים!

ספרא אחרי מות פרשה ב

... וכפר בעדו ובעד ביתו, זה וידוי דברים, יכול כפרה בדמים הריני דן נאמר כפרה בכפר ונאמר כפרה בשעיר, מה כפרה האמורה בשעיר וידוי דברים חוץ מדמים, אף כפרה האמורה בכפר וידוי דברים חוץ מדמים.

בבלי יומא לו,ב

תנו רבנן: וכפר - בכפרת דברים הכתוב מדבר. אתה אומר בכפרת דברים, או אינו אלא כפרת דמים? הרי אני דן: נאמרה כאן כפרה, ונאמרה להלן כפרה. מה כפרה האמורה בשעיר - דברים, אף כפרה האמורה בכפר - דברים. ואם נפשך לומר, הרי הוא אומר: (י"ז, ח"ג) **וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת-פֶּרֶת הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר-לוֹ וְכִפַּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:** - ועדיין לא נשחט הפר. מאי ואם נפשך לומר? - וכי תימא: נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים - הרי הוא אומר וכפר, ועדיין לא נשחט הפר. **וְכִפַּר בְּעֵדוֹ -** מרכא טפחא, יתור לרבות כפרת דברים קודם לכפרת הדמים של פר כהן גדול **וּבְעֵד בֵּיתוֹ -** מרכא סלוק, הסלוק מגביל וזה ע"פ רבנן וגם ע"פ רבי יהודה לומר שבכל עת יש לו אשה יחידה, ובנוסף ע"פ רבי יהודה **וּבְעֵד -** מרכא, ירמז לרבות אשה אחרת בהמתנה, שאם אשת כ"ג תמות במהלך עבודת יום הכפורים, אשת כ"ג גורשה רגע לפני מיתתה והאשה שבהמתנה נישאה לו.

ויקרא אחרי מות טז,ו

וְהִקְרִיב אֶהָרֶן אֶת-פֶּרֶת הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר-לוֹ וְכִפַּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:

1.1.3	בבלי יומא יג,ב
דברים כי-תצא כה,ז,ט	

ס [ה] כִּי-יִשְׁבוּ אֲחֵים יַחְדָּו וְיָמַת אֶחָד מֵהֶם וְבֵן אֵין-לוֹ לֹא-תִהְיֶה אֵשֶׁת-הַמֵּת הַחוּצָה

לְאִישׁ זָר יִבְמֶתוּ יָבֵא עֲלֶיהָ וּלְקַחָהּ לֹא לְאִשָּׁה וַיִּבְמֶתָ:
[ז] וְאִם-לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת-יִבְמֹתוֹ
וְעָלְתָהּ יִבְמֹתוֹ הַשְּׂעֵרָה אֶל-הַזְּקָנִים
וְאָמְרָה מֵאֵן יִבְמִי לְהִקְדֹּם לְאָחִיו שֶׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יִבְמִי:
[ט] וְנִנְשָׂה יִבְמֹתוֹ אֲלֵיוֹ לְעֵינֵי הַזְּקָנִים וְחִלְצָה נַעֲלָהּ מֵעַל רַגְלָהּ וַיִּרְקַח בְּפָנָיו
וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִבְנֶה אֶת-בֵּית אָחִיו:

בבלי יומא יג,ב ... מתקיף לה רב אסי ואיתימא רב עזירא אלא מעתה שתי יבמות הבאות מבית אחד לא יתייבמו (פ"ל נאמר בהמשך **דב' כ"ח כה,ט**) **וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִבְנֶה אֶת-בֵּית אָחִיו:** ונדרוש . **בֵּית אָחִיו** דווקא כאשר יש יבמה אחת כי כתוב רק בית ביחיד ולא בתים ברבים) מתרצת הגמרא (**כה,ז**) **יִבְמֹתוֹ ... יִבְמֹתוֹ** ריבה (ע"פ רבנו חננאל מלת **יבמתו** השניה ב-**כה,ז**) יתירה שהיה לו לומר [ז] **וְאִם-לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת-יִבְמֹתוֹ וְעָלְתָה ... הַשְּׂעֵרָה**) (הרבוי מגלה כי אף אם בית אחיו הוא יותר מבית אחד יש יבום!!!)
מצד אחר למרות שיבמתו השני מרבה משמעות בית אחיו לבתים נוספים הגמרא דורשת בית אחד ולא שניים ליבום **בבלי יבמות מד,א** מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, שנאמר (**דב' כ"ח כה,ט**) **אֲשֶׁר לֹא-יִבְנֶה אֶת-בֵּית אָחִיו:** בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים.
ויש לכך רמז בטעם מלת יבמתו הראשונה (**כה,ז**) **אֶת-יִבְמֹתוֹ** - אתנח, מגביל שאם היה לאיש יותר מבית אחד (= אשה אחת) מקיימים יבום או חליצה באשה אחת בלבד והאחרות יוצאות לשוק בלי יבום או חליצה.

בבלי יומא יג,ב ... מתקיף לה רבינא ואיתימא רב שרביה אלא מעתה ארוסה לא תתייבם ? (**כה,ה**) **הַקְוָצָה** לרבות את הארוסה
•הערת בצד הדף ביומא - עיין **פרש"י בבלי יבמות יג,ב (כה,ה)** - **הַקְוָצָה** משמע חיצונה שלא נתקרבה עדיין לביאה (טט) - היינו ארוסה) ואף-על-פי-כן גם היא עומדת ליבום.

1.1.4 בבלי יומא יד

● בבלי יומא יד, א

במדבר חקת יט, ט

וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא בַיּוֹם הַשְּׂלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי
וְהַטְּמֵא בַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְכַסֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטְהַר בְּעָרְבוֹ:

במדבר חקת יט, כא

וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם
וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמֵי הַנִּדְּהָ וְטְמֵא עַד-הָעָרֶב:

בבלי יומא יד, א

גמרא. מאן תנא? - אמר רב חסדא: **דלא** כרבי עקיבא. דאי רבי עקיבא - הא אמר: טהור שנפלה עליו הזאה - טמאתו, היכי עביד עבודה? (כיצד הכ"ג עובד בשבעת ימי הפרשה אם מזים עליו מי נדה כל יום) דתניא: (במדבר יט) **וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא**, (הזה ללא צורך) על הטמא - טהור, ועל הטהור - טמא, דברי רבי עקיבא.

וחכמים אומרים: אין הדברים הללו אמורין אלא בדברים המקבלים טומאה. מאי היא (מה הכוונה?) - כדתנן: נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם (הטמא), (אפילו) אם יש באזוב (מי נדה) – ישנה (יחזור ויטבול האזוב במי נדה), נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה, אם יש באזוב - לא ישנה (לא יטבול שוב אלא יזה ממה שיש באזוב),

מאי טעמא דרבי עקיבא - נכתוב רחמנא והזה הטהר עליו, מאי על הטמא - שמע מינה: על הטמא טהור ועל הטהור טמא. –

לרבי עקיבא **עַל-הַטְּמֵא** הן אריכות לשון כי היה לו לומר עליו ומתבנית הטעמים יש רמז

וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא - מהפך פשטא זקף-קטן, שתי משמעויות בקרא אחת כפשטה, אחת היוצאת מהפשט כדרשת ר"ע שהזה על הטהור - טמא

ורבנן: האי (המלים **עַל-הַטְּמֵא** הן לא לדרשת ר"ע אלא) לדברים המקבלים טומאה הוא דאתא. אבל הכא - קל וחומר הוא; אם על הטמא טהור - על הטהור לא כל שכן (ולכן כ"ג בשבעת ימי הפרישה אינו נטמא מההזאה ויכול לעבוד)?

וְהִנֵּה הַטְּהַר עַל-הַטְּמֵא - מהפך פשטא זקף-קטן, שתי משמעויות בקרא (א) כפשטה, (ב) היוצאת מהפשט כדרשת החכמים לומר

לך (א) כי מלת **וְהִנֵּה** - מהפך, יוצאת מפשטה ומשמעה כיוון להזות ו-(ב) **עַל-הַטְּמֵא** כיוון להזות על דבר המקבל טומאה (אפילו

הוא טהור (תפארת ישראל - יכין פרה פי"ב, ב"מ"ג)) ולא הצליח, אם נשאר מי נדה באזוב אינו צריך לחזור ולהטביל האזוב במי נדה

אלא מזה שוב על הדבר. חזון איש אורח חיים, מועד יומא ס' קכו אות יב ... והנה הר"מ פסק כרבנן וגו'

ורבי עקיבא (מה יענה לקל וחומר) - היינו דקאמר שלמה (קהלת ז) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (מטהרת הטמאים ומטמאה הטהורים, ולמעשה זאת דעת יחיד). - ורבנן: ההוא (הפסוק מקהלת מלמד) למזה ולמזין עליו - טהור, ונוגע בהן (שלא לצורך, כשיש בכלי שיעור הזאה) -

טמא. - ומזה טהור? והכתיב (**במ' חקת יט, כא**) **וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו!** - מאי מזה - נוגע. - והכתיב מזה, והא כתיב **וְהִנְגַּע!**

ועוד: מזה - בעי כבוס בגדים, נוגע - לא בעי כבוס בגדים. - אלא, מאי מזה - נושא. - ונכתוב רחמנא נושא, - מאי טעמא כתיב

וּמִזֶּה? - הא קא משמע לן: דבעינן שיעור הזאה. - הניחא למאן דאמר הזאה צריכה שיעור, אלא למאן דאמר הזאה אין צריכה שיעור

- מאי איכא למימר? - אפילו למאן דאמר הזאה אין צריכה שיעור - הני מילי אגבא דגברא (הזאה בכל שוה), אבל במנא צריכה שיעור

(צריך להיות בכלי שיעור מי חטאת המספיק להטבלת האזוב במ).

וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מה הכריח את חז"ל להוציא הפסוק מפשטו לחלוטין? ועיין בתוס'

שהקשו כן,

וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות כדהלן:

(א) **וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ** - מהפך פשטא, מלמד להוציא הכתוב מפשטו, ולתת לו משמעות של נושא כלי מי חטאת,

(ב) ועוד לימוד שבכלי הזה יש שיעור מי חטאת המספיק להטבלת האזוב.

רלב"ג וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו - אי אפשר שנבין מזה שיהיה המזה טמא, שהרי ביארה התורה שהוא טהור, כי התנת

בהזאה שתהיה על יד טהור, ואמרה שהוא יזה **"על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות"** (**במ' חקת יט, יח**); ואם היה המזה טמא, הנה

אחר שהזה על האהל לא יוכל להזות על השאר.

וּמִזֶּה מִי-הַנִּדְּהָ יִכְבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמֵי הַנִּדְּהָ - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, ע"פ פי' רלב"ג

המזה נשאר טהור וחוזר ומזה על כל מה נדרש להזות עליו.

ולזה יהיה הרצון בו, שאם היה אפשר לו להזות **במי הנדה** שהוא נוגע, רוצה לומר, שהיה בהן כדי הזיה, הנה הוא טעון כבוס

בגדים; אך אם לא היה בהן כדי הזייה ונגע בהן, **יטמא עד הערב**, וטעון כבוס בגדים.

1.1.5 בבלי יומא יז

•בבלי יומא יז, ב

ויקרא אמר כד, ט

וְהִיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְאֶכְלְהוּ בְּמִקוֹם קֹדֶשׁ
כִּי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא לֹא מֵאֲשֵׁי ה' חֶק-עוֹלָם: ס

בבלי יומא יז, ב ד"ה שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש... כיצד נוטל חלק בראש... ונוטל חלה משתי חלות (טט - של שבועות) ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים רבי אומר לעולם חמש, שנאמר (**ויקרא אמר כד, ט**) **וְהִיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו רש"י** בלחם הפנים כתיב. (והסבר הגמרא הוא שהשוה הכתוב בין אהרן לבניו ללמדנו) מחצה (מלחם הפנים) לאהרן (וכל כהן גדול אחריו) ומחצה לבניו (לשאר הכהנים) **ויקרא אמר כד, ט** **וְהִיְתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו** - פשטא מונח זקן-קטן, זקן-קטן בתפקיד שתיים. לרבנן: מהכתוב עצמו נדרש שאם כ"ג רוצה ליטול חלות לחם פנים יקבל מחצית מהם – שאמור להיות שש חלות אבל דרשו רבנן שמפני כבוד הרבים (2 משמרות) נוטל חמש והשבע מתחלקים בשוה בין שתי המשמרות. ואם יש משמר מתעכב (**יומא יח, א סוכה פ"ה מ"ח**) (אחרי יו"ט) יתנו שתי חלות למשמרות אלו שאין זה זמן עבודתם הקבוע, ומהעשר אם כ"ג רוצה, יטול ארבע מפני כבוד הרבים ושתי המשמרות שזה שבת החילופין יחלקו השש בשוה בין משמר יוצא ובין משמר נכנס.

ונוטל חלה משתי חלות (טט - של שבועות) ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים, לרבנן אמור ליטול פחות מחצי, אבל בשבועות מודו רבנן דלאו אורח ארעה למיתבה (פרוסה) לכהן גדול לכן יטול שלימה, ובשבת יטול פחות אחת שלימה.

הסבר דעת רבנן ב-**בבלי יומא יח, א** בציר חדא מפלגא - חמש שקיל שכ"ג יטול פחות ממחצית חלות לחם הפנים מפני כבוד הרבים, אבל ע"פ **גבורת ארי יומא יח, א** אי אפשר למיהב לכהן גדול פרוסה לכן חייבים להוריד חלת לחם פנים שלימה ממה שנוטל כ"ג. רמז לכך שאין כהן גדול נוטל פרוסה נמצא בתבנית הטעמים של הקרא - **וְהִיְתָה** - פשטא, בתפקיד אחד, חלת לחם פנים בהוויתה - בשלימותה, לומר ש- **לְאַהֲרֹן** - תהיינה חלות לחם פנים שלמות **וּלְבָנָיו** - לאו דווקא שלמות.

טט - **וּלְבָנָיו** - זקן-קטן, זקן-קטן בתפקיד שתיים, אפשר ללמד על שתי חלות לחם הפנים הניתנות למשמר המתעכב (היינו כהנים שבאו לשרת ביו"ט מחוץ לזמנם הקבוע).

המשך הפסוק **כִּי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים** - פזר תלישא-קטנה קדמא, מלמד מחלוקת לחם הפנים למקום אחר והוא לחלוקת שתי הלחם של שבועות שיחלקו אחת שלימה לכ"ג, אם רוצה, ואחת שלימה לכהנים שבאו לשרת בחג השבועות.

בבלי יומא יח, א

ומאי ארבע או חמש - לרבנן, דאמרי: נכנס נוטל שש, ויוצא נוטל שש. ושכר הגפת דלתות לא, משתים עשרה בעי מיפלג, בציר חדא מפלגא - חמש שקיל.

גבורת ארי יומא יח, א

דהא דלרבנן דלית ליה הגפות דלתות בציר חדא מפלגא וחמש שקיל היינו משום דאי אפשר למיבצר מחלק כל א' מן המשמר הנכנס והיוצא בציר מחדא שלימה דהא אי אפשר למיהב לכהן גדול פרוסה

בבלי יומא יח, א

בתוך תירוץ הגמרא על דעת רבי יהודה לומדים על חלוקת לחם פנים למשמר המתעכב. והפירוט שהם נוטלים שתי חלות לחם הפנים נמצא במסכת **סוכה פ"ה מ"ח**

ואלא מאי ארבע? הא חמש בעי למשקל! לא קשיא; הא - דאיכא משמר המתעכב, הא דליכא משמר המתעכב. אי איכא **משמר המתעכב** - משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע. אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש.

משנה סוכה פ"ה מ"ח

[נ] חל להיות יום אחד להפסיק בינתיים משמר שזמנו קבוע היה נוטל עשר חלות והמתעכב נוטל שתיים ובשאר ימות השנה הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש רבי יהודה אומר הנכנס נוטל שבע והיוצא נוטל חמש הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילגה לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה וחלונה סתומה: סליק מסכת סוכה

1.1.6 בבלי יומא יה

•בבלי יומא יה,א

ויקרא אמר כא,י

**וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר-יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ׃ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת-יָדוֹ לְלָבֵשׂ אֶת-הַבְּגָדִים
אֶת-רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרָם:**

בבלי יומא יה,א

גמרא. בשלמא שמא שכח - לחיי, אלא שמא לא למד - מי מוקמינן כי האי גוונא? והתניא: (ויקרא אמר כא,י) **וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** -
שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו - תלמוד לומר **וְהִפְתָּן**
הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו גדלהו משל אחיו.

גמ' בשלמא שמא שכח ... והתניא (ויקרא אמר כא,י) **וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** (למדים) שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר.

הִפְתָּן - תלישא-קטנה, בתפקיד מחיצה כעין מחיצה לעצמו להבדילו מאחיו הכהנים, (כדוגמת אז ישיר משה – תלישא-קטנה, בכעין
מחיצה לעצמו. **הִפְתָּן** - תלישא-קטנה, בתפקיד בעל בחינה נעלה, גם כן כעין מחיצה והוא ראוי להיות כהן גדול מצד הצטיינותו בשאר
המעלות, ולכן מגדלים אותו.

אחרים אומרים: מנין (למדים) שאם אין לו (עושר משלו) **הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** - קדמא ואזלא כעין כלל או ענין מרכזי בקרא (אבל הוא מצטיין
במעלות אחרות) שאחיו הכהנים מגדלין אותו (בעושר משלהם) תלמוד לומר **וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** - תלישא-קטנה קדמא ואזלא (שאם
יש צורך) גדלהו משל אחיו (מנכסי אחיו הכהנים)

בבלי חולין קלד,ב

ההוא שקא דדינורי דאתא לבי מדרשא, קדים רבי אמי וזכה בהן, והיכי עביד הכי? והא כתיב ונתן - ולא שיטול מעצמו! רבי אמי נמי
לעניינים זכה בהן; ואיבעית אימא: אדם חשוב שאני, דתניא: (ויקרא אמר כא,י) **וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** - שיהא גדול מאחיו בנוי בחכמה
ובעושר, אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו - תלמוד לומר: - (**וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** - גדלהו משל
אחיו.

רש"י ואיבעית אימא אדם חשוב - כגון ממונה ראש ישיבה יכול לקדם ולזכות שהרי עליו לגדלו ולהעשירו אפילו משלו וכ"ש ממאי
דאתי ליה מעלמא.

ליקוטי רש"י אדם חשוב שאני, דתניא: וכו'. נותנין לו מנות ומעשירין אותו כדי שיהא חשוב וישמעו דבריו כדתניא (ויקרא אמר כא,י)
וְהִפְתָּן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו - גדלהו משל אחיו (יומא יה,א; סוטה מ,א; ט"ט רש"י פירש - חכם גדול וראוי לישב בראש).

וְהִפְתָּן - תרסא, לפי הרב ויינשטוק לפעמים כטעם מפסיק, כאן מתאים שמלת הכהן מופרדת מהמשך **הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו** - קדמא ואזלא
כעין כלל, המלצה לציבור לגדל - לתמוך כספית באדם חשוב.

ראה שימוש בפסוק בבלי חולין קלד,ב

בבלי יומא יה,ב וגם [יבמות ל"ז ב']

רב כי מקלע לדרשיש מכריז: מאן הויה ליומא. רב נחמן כד מקלע לשכנציב מכריז: מאן הויה ליומא.
(רב ורב נחמן נהגו להודיע מראש על בואם לבקר בקהילות שונות וביקשו להכין להם אשה במקום. הסבר (א) נשאו את האשה ליום ביקורם בלבד
וכנראה אח"כ גירשוה; הסבר (ב) שרק היו מייחדים האשה אבל לא נשאוה)

והתניא, רבי אליעזר בן יעקב אומר: לא ישא אדם אשה במדינה זו, וילך וישא אשה במדינה אחרת, שמא יזדווגו זה אצל זה, ונמצא
אח נושא אחותו (ואב נושא בתו) וממלא כל העולם כולו ממזרות, ועל זה נאמר (י' קדשים יט,כט) **וּמִלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה**! - אמרי: רבנן
קלא אית להו. (לפי הסבר (א) לעיל, התירו לתלמידי חכמים נישואין במקומות שונים מפני שיש קול למעשיהם, הדבר ידוע לצבור ועל ידי כך וימנעו
נישואין אסורים, וזה דעת הרמב"ם מאס"ב פכ"א הכ"ט. אבל הרי"ף והרא"ש לא חילקו בין ת"ח ובין אחרים ורק התירו שיהיו אשה אבל לא שישאוה
(ע"פ תורה תמימה))

תורה תמימה ויקרא פרק יט

ומלאה הארץ זמה - תניא, ר' אליעזר בן יעקב אומר, הרי שבא על נשים הרבה ואינו יודע על איזו מהן, וכן היא שבאו עליה הרבה
אנשים ואינה יודעת מאיזה מהן נתעברה, נמצא אב נושא בתו ואח אחותו ונתמלא כל העולם כולו ממזרים, ועל זה נאמר ומלאה
הארץ זמה^(כז) [יבמות ל"ז ב']:

ויקרא קדשים יט,כט

אֶל-תִּחְלָל אֶת-בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה:

וּמִלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה - מרכא טפחא, יתור לרבות, סלוק מגביל. הקרא בא לרבות מעשים שמצד עצמן מותרים (נישואין כדת וכדין) אבל
יש להמנע מהם משום התוצאה נמצא אב נושא בתו ואח אחותו ונתמלא כל העולם כולו ממזרים, ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה^(כז)
[יבמות ל"ז ב']:

וּמִלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה - מרכא טפחא סלוק. **וּמִלֵּא הָאָרֶץ** - יתור לרבות מדאורייתא, להיתר נישואין של האב במקומות
שונים

זִמָּה -סלוק, מגביל, המלצה לאב להמנע מהיתר הנ"ל בין אם הדבר ידוע ובין אם אין קול על כך נמצא אב נושא בתו ואח אחותו
ונתמלא כל העולם כולו ממזרים, ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה^(כז) [יבמות ל"ז ב']:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה
חלוקת הפסוקים, חלוקת דברי חז"ל וההסברים שחלקן מסומנים טטוד"ל/טט הם בגדר השערות ע"פ ספירת דרכי לימוד הנראים עקביים במקראות שונים. שמות דרכי הלימוד בהשאלה בלבד מ"ג ול"ב ועוד מידות.
Keywords: Cantillation, Biblical Accentuation, Trop, Jewish Law, Exegesis, Pattern, Code צופן, מדרש, תבנית, חוק

ולא-תזנה הארץ – (אתנח) מונח זקף-קטן, ואם הוא תיאור אז הלימוד הוא אלפניו ולאחריו.
אלפניו אפשר כי יקשר לרישא **אל-תחלל את-בתך להזנותה** ללמד שיש זנות הארץ שבה נמצא אב נושא בתו,
אלאחריו **וקלאה הארץ זמה** ללמד שמא נמצא אב נושא אחותו

1.1.7 בבלי יומא י"ט

בבלי יומא י"ט, ב

אמר לו: כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (**וי' אח"מ טז, ב**) **כי בענן אראה על-הכפרת:**.

ויקרא אח"מ טז, ב

**וַיֹּאמֶר הוֹ אֵל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהְרֹן אַחִיךָ
וְאֵל-יִבְיָא בְּכַל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת
אֶל-פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת כִּי בְעַנְן אֲרָאָה עַל-הַכַּפֹּרֶת:**
ראה בבלי יומא נג, א

בבלי יומא י"ט, ב

גמ' תנו רבנן: (**דברים ואחחנן ל, ו**) **וְדַבַּרְתָּ בָּם** - במ ולא בתפלה,
רש"י בבלי יומא י"ט, ב - שיש לך להשמיע מה שאתה מוציא מפיו.
ולא בתפלה - שהתפלה בלחש, שנאמר (שמואל א, פרק א) וקולה לא ישמע, כך מצאתי בשאלתות דרב אחאי גאון.
: וְשִׁנַּנְתָּם לְכַנְיָד וְדַבַּרְתָּ בָּם פְּשֻׁבְתָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֶּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:
וְדַבַּרְתָּ בָּם אתנח, מגביל לקרוא קריאת שמע בקול רם ואילו תפילת שמונה עשרה לומר בשקט.

גמ' **וְדַבַּרְתָּ בָּם** - במ יש לך רשות לדבר, ולא בדברים אחרים.

רש"י בבלי יומא י"ט, ב - בדברי תורה. **ולא בדברים אחרים** - שיחת הילדים וקלות ראש.

: וְשִׁנַּנְתָּם לְכַנְיָד וְדַבַּרְתָּ בָּם פְּשֻׁבְתָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתֶּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:
וְדַבַּרְתָּ בָּם טפחא אתנח. טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהמלה המוטעמת בסילוק, ואז באפיין המשותף טפחא – בתפקיד רבוי לא מוגבל להרבות לדבר בדברי תורה,
וְדַבַּרְתָּ בָּם אתנח, מגביל כפי' **רש"י** **ולא בדברים אחרים** - שיחת הילדים וקלות ראש..

1.1.8 בבלי יומא כא

בבלי יומא כא, ב

אמר מר: ועשן המערכה. ומי הוה עשן במערכה? והתניא: **חמשה דברים נאמרו באש של מערכה**: רבוצה כארי, וברה כחמה, ויש בה ממש, ואוכלת לחין כיבשין, ואינה מעלה עשן! - כי קא אמרינן (עשן במערכה כאשר האש הובאה ע"י) - **בדהדיוט, דתניא: (יקרא ל, א)** **וְנָחְנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַפֶּתֶן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ** - אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. (הגמרא מבררת החמשה דברים) רבוצה כארי? והתניא, אמר רבי חנינא סגן הכהנים: אני ראיתי, ורבוצה ככלב! - לא קשיא; כאן במקדש ראשון, כאן - במקדש שני. ובמקדש שני מי הוא? והאמר רב שמואל בר איניא: מאי דכתיב (**תנ"א, ת**) **וְאָרְצָה-בּוֹ וְאָפְבָּרָה**, וקרינן **וְאָפְבָּרָה** מאי שנא דמחוסר ה"א? אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון (ולא היו ב-) למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים. - אמרי: אין, מיהוה הוה, סיועי לא מסייעא (היתה אש מהשמים אך רבוצה ככלב ולא סייעה לבעירה). תנו רבנן: **שש אשות הן**, יש אוכלת ואינה שותה, ויש שותה ואינה אוכלת, ויש אוכלת ושותה, ויש אוכלת לחין כיבשין, ויש אש דוחה אש, ויש אש אוכלת אש. יש אש אוכלת ואינה שותה - הא דידן (מחוץ למקדש). שותה ואינה אוכלת - דחולין (אחוץ קדחת). אוכלת ושותה - דאליהו, דכתיב (**מלכים א' יח, ח**) **וְאֵת-הַמָּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה לְחֶכְהָ**. אוכלת לחין כיבשין - דמערכה, יש אש דוחה אש - דגבריאל, ויש אש אוכלת אש - דשכינה, דאמר מר: הושיט אצבעו ביניהם ושרפן.

מוצג כי נכתב בגמרא **ויקרא א, ז**: **וְנָחְנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַפֶּתֶן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ:**

חמשה דברים נאמרו באש של מערכה

דברי הימים ב ז, א:

וְכַכְלֹת שְׁלֹמֹה לְהַתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יִרְדֶּה מִהַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל הָעֵלָה וְהַזִּבְחִים וַיִּכְבֹּד הוֹי מְלֹא אֶת-הַבַּיִת:

(**דברי הימים ב ז, א**) **וְהָאֵשׁ** –רביע, מרמז לדרשה **בבלי יומא כא, ב**, והתניא: **חמשה דברים נאמרו באש של מערכה**: רבוצה כארי, וברה כחמה, ויש בה ממש, ואוכלת לחין כיבשין, ואינה מעלה עשן! ואפשר כי ה"א הידועה במלה **וְהָאֵשׁ** שהיא יתירה תרמו לאחד מהחמישה דברים.

מלכים א יח, ח:

וְתַפֵּל אֵשׁ-הוֹי וְתֹאכַל אֶת-הָעֵלָה וְאֶת-הָעֲצִים וְאֶת-הָאֲבָנִים וְאֶת-הָעֶפֶר וְאֶת-הַמָּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה לְחֶכְהָ:

וְתַפֵּל אֵשׁ-הוֹי –מונה רביע, אפשר כי מרמז לדרשה **בבלי יומא כא, ב**, תנו רבנן: **שש אשות הן**, יש אוכלת ואינה שותה, ויש שותה ואינה אוכלת, ויש אוכלת ושותה, ויש אוכלת לחין כיבשין, ויש אש דוחה אש, ויש אש אוכלת אש. יש אש אוכלת ושותה - הא דידן. שותה ואינה אוכלת - דחולין. אוכלת ושותה - דאליהו, דכתיב (**מלכים א יח, ח**) **וְאֵת-הַמָּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֵלָה לְחֶכְהָ**. אוכלת לחין כיבשין - דמערכה, יש אש דוחה אש - דגבריאל, ויש אש אוכלת אש - דשכינה, דאמר מר: הושיט אצבעו ביניהם ושרפן.

אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון (ולא היו ב-) למקדש שני

בבלי יומא כא, ב, לומד מ-**חגי א, ח** על חמשה דברים שחסרו בבית שני לעומת בית ראשון. וב-**מגילת איכה א, ז**, גם רומז לחמשה אלו

חגי א, ח: **עָלוּ הָהָר וְהִבְאִתְּם עֵץ וּבְנֵי הַבַּיִת וְאָרְצָה-בּוֹ וְאָפְבָּרָה וְאָמַר הוֹי:**

יומא כא,ב: מאי דכתיב (תנ"א, ת) **וְאֶרְצָה-בּוֹ וְאֶכְבֶּדְהָ, וְקִרִּינֶנּוּ וְאֶכְבְּדָהּ** מאי שנא דמחוסר ה"א? אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון (ולא היו ב-) למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים. בהסברת חלק זה בגמרא נטל חלק בעל נחלת יעקב, נעזר בפסוק ממגילת איכה א,ז
: **ס זְכַרְתָּה יְרוּשָׁלַם יָמֵי עֲנִיָּהּ וּמְרוּדֶיהָ כֹּל מַחְמֹדֶיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִיָּמֵי קֶדֶם** – רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן
בְּנֶפֶל עֲמָה בַיַּד-צָר וְאֵין עֹזֶר לָהּ רְאוּהָ צָרִים שָׁחֲקוּ עַל מִשְׁבַּתָּהּ: ס – רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן
זְכַרְתָּה יְרוּשָׁלַם – מונח רביע, נבואה שבני ישראל יזכירו בעתיד כי בית ראשון היה יתר על בית שני בחמישה דברים:
יומא כא,ב: אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון (ולא היו ב-) למקדש שני, ואלו הן: ארון וכפורת וכרובים, אש, ושכינה, ורוח הקודש, ואורים ותומים.
ראה איכה א,ז

1.1.9 בבלי יומא נג

בבלי יומא יט,ב

אמר לו: כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (י' אח"מ טז,ב) **כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת**..

ויקרא אח"מ טז,ב

וַיֹּאמֶר הוֹ אֵל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ

וְאֵל-יִבְאָה בְּכָל-עַת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת

וְאֵל-בְּנֵי הַכַּפְּרָת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת:

ויקרא אח"מ טז,ג:

קִנְיַת יִבְאָה אַהֲרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּפֶרֶךְ בֶּן-בְּקָר לְחַטָּאת וְאֵל לְעֹלָה:

ויקרא אח"מ טז,ג:

וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-הָאֵשׁ לְפָנָי הוֹ וְכִסְהוּ עֲנַן הַקִּטְרֹת אֶת-הַכַּפְּרָת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:

(טז,ב) וַיֹּאמֶר הוֹ אֵל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיךָ – קדמא ואזלא רביע זרקא מונח סגול

תבנית הסיפא כעין כלל ופרט. אֶל-בְּנֵי הַכַּפְּרָת כעין כלל או ענין מרכזי ושאר הקרא פרטים.

אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת: – כעין בנין אב או היקש, או דבר שחוזר וקורה

כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת: – יתיב זקף-קטן טפחא סלוק

כִּי יתיב מורה על דווקא כך, אֲרָאָה טפחא ללא מרכא, רבוי או התפשטות גלוי או השפעת הטפחא אל הכתוב לפניו ללא הגבלה.

לרבנן היה מקום לפרש (י' אח"מ טז,ב) **כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת**, שמשמעו שיבוא עם ענן הקטורת אל קדש הקדשים, אבל כיון שהתורה כתבה גם הפסוק (י' אח"מ טז,ב) **וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-הָאֵשׁ לְפָנָי הוֹ** שיעלה עשן הקטורת לפני ה' בקה"ק, לכן אין ללמוד מפסוק (טז,ב) על מקום הדלקת הקטורת אלא דרשה אחרת ב- (יומא נג,א) מלמד שנותן בה מעלה עשן (נתינת עיקר (שורש) מעלה עשן) בקטורת. ולהבדיל הצדוקי התעלם ממשמעות פסוק (טז,ג) וממשמעות פסוק (טז,ב) שנדרש ממנו נתינת מעלה עשן בקטורת וסבר ופעל ע"פ פשט הפסוק (טז,ב) על הדלקת הקטורת לפני הכניסה לקה"ק.

ויקרא אח"מ טז,ג:

וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-הָאֵשׁ לְפָנָי הוֹ וְכִסְהוּ עֲנַן הַקִּטְרֹת אֶת-הַכַּפְּרָת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:

בבלי יומא נג,א

תנו רבנן: (י' אח"מ טז,ב) **וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-הָאֵשׁ לְפָנָי הוֹ** - שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס. מאי דרוש (מה דרשו הצדוקים)? (י' אח"מ טז,ב) **כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת**: - מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס. אמרו להם חכמים: והלא כבר (באמר) (טז,ב) **וְנָתַן אֶת-הַקִּטְרֹת עַל-הָאֵשׁ לְפָנָי הוֹ**. אם כן מה תלמוד לומר (טז,ב) **כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת** - מלמד שנותן בה מעלה עשן. ומניין שנותן בה מעלה עשן - שנאמר (טז,ב) **וְכִסְהוּ עֲנַן הַקִּטְרֹת אֶת-הַכַּפְּרָת**. הא לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה - חייב מיתה. - **והיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית** (אולי תסיק מסקנה אחרת שחייב מיתה על ביאה עם פריט חסר) - ! אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן - כגון שגג בביאה (שגג - שכח שאסור וטעה וחשב שמותר לבוא עם פריט חסר), והזיד בהקטרה (נזכר ובכל זאת הביא במזיד קטורת ללא מעלה עשן). רב אשי אמר: אפילו תימא הזיד בזו ובזו (הזיד בביאה ריקנית חסר פריט) והזיד בקטורת ללא מעלה עשן, חייב על ביאה ריקנית), כגון דעייל שתי הקטורות, אחת שלימה ואחת חסירה. אביאה לא מיחייב - דהא עייל ליה שלימה, אהקטרה מיחייב - דקא מקטר קטורת חסירה (הביא קטורת מושלמת והביא קטורת חסרת מעלה עשן, חייב על הקטרת החסרה).

רש"י תיפוק ליה - דאי נמי לא כתב הכא (לגבי מעלה עשן וכסה ענן הקטורת) (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת מיחייב מיתה אקטורת חסירה**, דאשכח דעייל ביאה ריקנית שלא לצורך (היה חייב מיתה בגלל ביאה ריקנית), וכתיב (טז,ב) **וְאֵל-יִבְאָה בְּכָל-עַת ... וְלֹא יָמוּת** (רש"י הביא מקור לאיסור ביאה ריקנית)

מלת **דקא** מכוונת ב-**עין משפט** אל רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה חסר מן הקטרת אחד מסמניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנאמר (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת**, וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצוה, לפיכך אם שגג בביאה והזיד בקטרת, או שנכנס בקטרת/בקטרת/שלימה עם החסירה חייב מיתה. ו-**לחם משנה הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה** תמה על שהרמב"ם הביא מקור מקרא (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת** דנפקא ליה הא מקרא ד- (טז,ב) **וְכִסְהוּ עֲנַן הַקִּטְרֹת ... וְלֹא יָמוּת אֶת-הַכַּפְּרָת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ** ו-**וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת** וכו' הך לא איירי אלא בביאה ולא בחיסור סמנים וא"כ קשה על רבינו דהביא קרא ד- (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת כִּי בְעֵינֵי אֲרָאָה עַל-הַכַּפְּרָת** גבי חיסור סמנים (שהרמב"ם הביאו לגבי שני דברים, ואילו מהגמרא משמע כי מדובר בדבר אחד - ביאה ריקנית) ואפשר לתרץ רמב"ם (טז,ב) **וְלֹא יָמוּת** - מונח זקף-קטן, בתפקיד שתיים, רמב"ם מביא קרא זה ללמד כי מלת ימות עבור שתי עבירות: (א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן. (הגמרא חוזרת שוב לענין מתן מעלה עשן בקטורת שקודם למדנו אותו באופן כללי ועתה לימוד בפרטים) אמר מר: ומניין שנותן בה מעלה עשן - תלמוד לומר (טז,ב) **וְכִסְהוּ**. קרא לקרא (שתי מקראות לדרשת החיוב שיהיה בקטורת מעלה עשן אחד ארוך לעיל ואחד במלה אחת **וְכִסְהוּ**)? - אמר רב יוסף, הכי קאמר: אין לי אלא עלה מעלה עשן (היית סבור שצריך רק עלים של מעלה עשן

מניין הידיעה כי צריך גם), עיקר (שורש) מעלה עשן מניין? תלמוד לומר (ש"ג) **וְכִסְפוּ** (לרב יוסף המלה **וְכִסְפוּ** מרבה את שורש מעלה עשן בקטורת). אמר ליה אביי: והא איפכא תניא, דתניא: נתן בה עיקר מעלה עשן (ההלכה הפשוטה שנותנים בקטורת שורש מעלה עשן), היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה. כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, שנאמר (ש"ג) **וְהַבַּיִת יִמְלֵא עֶשֶׂן**. אלא אמר אביי: הכי קאמר, אין לי אלא עיקר מעלה עשן, עלה מעלה עשן מניין? תלמוד לומר **וְכִסְפוּ**.

ויקרא אח"מ טז, יג:

וְנָתַן אֶת-הַקְטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לְפָנֵי ה' וְכִסְפוּ עַנְן הַקְטֹרֶת אֶת-הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת:
ישעיהו ו, ד:

וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסָּפִים מִקּוֹל הַקּוֹרָא וְהַבַּיִת יִמְלֵא עֶשֶׂן:

(גלמד שוב את תשובת אביי לרב יוסף)

גמ' ... אמר ליה אביי: והא איפכא תניא, דתניא: נתן בה עיקר מעלה עשן (ההלכה הפשוטה שנותנים בקטורת שורש מעלה עשן, וזה כנראה נדרש מהקרא (י' אח"מ טז, יג) **כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת**), היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה. כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, אלא אמר אביי: הכי קאמר, אין לי אלא עיקר מעלה עשן, עלה מעלה עשן מניין? תלמוד לומר **וְכִסְפוּ**. (אביי לומד ממלה זאת על אפשרות להוסיף עלי מעלה עשן לקטורת)

רש"י מעלה עשן - שם עשב שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל. טט - טעם פסק במלת **וְכִסְפוּ** מתאר היתמרות העשן זקוף כמקל והסתרת ארון העדות מעיני הכהן, אפשר שלכן מזה נדרש הצורך במעלה עשן.
והא איפכא תניא, שהשורש יפה מן העלין.

עַנְן הַקְטֹרֶת - מונח רביע מצויר כיווני התפשטות העשן אחד עד הקורה וארבעה כתלים בירידה ובהגיעם לרצפה נוצר הענן הששי על הרצפה, בלשון **בבלי יומא נג, א** כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפי **רש"י ממשמש בכתלים** - כן דרך העשן כשאינו יכול לצאת כנגדו **מתפשט למעלה** תמיד עד שמתמלא חלל הבית למעלה מכותל לכותל, וכשאין לו עוד מקום ממשמש ויורד אצל הכתלים.

ואח"כ הגמרא מביאה עוד הבנות במלת וכסה.

זוהר כרך ג ויקרא אח"מ דף נח/ב - נט/א

(הסולם מח) ובספרא דרב המנוא סבא כתיב,

מאי עלמות כמה דאת אמר **(משלי לא) ותתן טרף לביתה חק (דף נט/א) לנערותיה**, נערותיה הני עלמות אהבוך לברכא שמך ולזמרא קמך ומתמן אשתתכן ברכאן בכלהו תתאי ומתברכאן עלאין ותתאין (עלמות הן שבעה היכלות דבריא הממששים את המלכות... ומשם נמצאות ברכות בכל התחתונים, ומתברכים העליונים והתחתונים),

(הסולם מט) ד"א על כן עלמות אהבוך שפיר הוא מאן דאמר על מות אהבוך דהא במלה דא (על דבר זה, דהיינו שמן, שהוא חסדים) מאריהון דדינין אתבסמון (בעלי הדין מתבסמים, כי עלמות היא אותיות על מות, פירוש כשהחכמה שבמלכות היא בלי חסדים נמשכים ממנה דינים קשים כ-מות ובשביל זה המלכות ומדרגותיה אוהבים להתדבק בזעיר אנפין שהוא חסדים, וזה שכתוב על מות אהבוך, כי הפירוד ממך קשה כמות). ובגין דהאי קטרת (כי הקטורת הזו שהיא הארת חכמה) אתקטר במשחא דלעילא יתיר (מתקשרת בשמן של מעלה ביותר, שהוא חסדים), אתחשב קמיה דקודשא בריך הוא מכל קרבנין ועלוון (וחשובה לפני הקב"ה, מכל הקרבנות והעולות), אמרה כנסת ישראל (שהיא המלכות) אנא קטרת (אני קטורת, כי המלכות היא ספירת חכמה תתאה), ואנת (דהיינו זעיר אנפין) כמשחא (כשמן, שהוא חסדים, על כן) משכני אחרין נרוצה וגו', נרוצה כמה דאת אמר על כן עלמות אהבוך, אנא וכל אכלוסין (אני וכל חיילותי) דהא כלהו בי אחידן (כולם נאחזים בי) ועל דא משכני דהא בי תליין (כי הם תלויים בי), **(הסולם נ)** הביאני המלך חדריו אם ייעול לי מלכא באדרוי נגילה ונשמחה בך אנא וכלהו אכלוסין, תאנא כלהו אכלוסין בשעתא דכנסת ישראל חדאת ומתברכא כלהו חדאן ודינא לא שריא כדין בעלמא (בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כולם שמחים, והדין אינו שורה אז בעולם), ועל דא כתיב **(תהלים צ)** ישמחו השמים ותגל הארץ,

(החסד העליון נמשל לשמן והא ממתין לקטורת שתעלה מלמטה כדי להשפיע חסד למטה ולהמתיק את הדינים שיהיו לגזרות טובות)

(הסולם נא) (י' אח"מ טז, יג) כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת, א"ר יהודה זכאין אינון צדיקיא דקודשא בריך הוא בעי ביקריהון, ותנינא

מלך בשר ודם אי בר נש רכיב על סוסיא דיליה בר קטלא הוא, (ונלמד כי אליהו ומה שבאו בדברים א-לקיים לא נפגעו) קודשא בריך הוא ארכיב אליהו על דיליה דכתיב **(מלכים ב ג) ויעל אליהו בסערה השמים** וגו' (עלה במרכבה א-לקית), הכא מאי כתיב **וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת**, וקודשא בריך הוא עייליה למשה ביה, הדא הוא דכתיב **(שמות כד) ויבא משה בתוך הענן**, בתוך הענן ממש (ענני כבוד). **כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת** הדא הוא דכתיב **(ישעיה ד) וברא יי על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן** (שמות ענני כבוד), וכתיב **(שמות מ) כי ענן יי על המשכן יומם**,

(הסולם נב) ותאנא האי דכתיב **(שם לד) וירד יי בענן** (בענני כבוד ומחבר זאת אל), **כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת** (על הכפורת כרובים המניעים בנס כנפיהם שלש פעמים בהיגלות הקב"ה) תאנא אתר דהוו שראן אינון כרובי כמה דאוקימנא כרובי על את הוו יתביין, ותאנא ג' זמנין ביומא אתרחיש נסא בגדפייהו בשעתא דאתגלי עלייהו קדושא דמלכא אינון מגרמייהו סלקין גדפייהו ופרסין לון וחפיין על כפורתא, לכתר קמיטין גדפייהו ונאחזין בגדפייהו (ס"א ונאחזין בגופייהו) כמה דאת אמר **(שם נה) והיו הכרובים פורשי כנפיהם למעלה פורשי ולא פורשי, סוככים ולא סוככים** דא באת (ס"א בזאת) הוו קיימי וחדאן בשכינתא,

(הסולם נג) א"ר אבא מה בעא הכא **כִּי בַעֲזֵן אֲרָאָה עַל-הַכְּפֹרֶת**, וכתיב **(י' אח"מ טז, יג) בָּזָאת יָבֵא אֱהָרֹן**, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוו עאל, אלא עננא הוו נחית וכד הוו נחית מטא על האי כפרת ומתערין גדפייהו דכרובין ואקשי להו ואמרו שירתא. (הכהן לא ראה השכינה כאשר נכנס בקה"ק אלא ענן היה יורד על הכפורת ואז הכרובים מניעים כנפיהם ואומרים שירה)

(הסולם נד) ומה שירתא אמרי **(תהלים צ) כי גדול יי ומהלל מאד ונורא הוא על כל אלהים**, האי כד סלקין גדפייהו, בשעתא דפרסין להו אמרי **(שם) כי כל אלהי העמים אלילים ויי שמים עשה**, כד חפיין על כפורתא אמרי **(שם צא) לפני יי כי בא לשפוט (את) הארץ ישפוט תבל בצדק ועמים במישורים**,

(הסולם נה) וקלהוץ הוה שמע כהנא במקדשא כדין שוי קטרת באתריה (והכהן כאשר שמע שירתם העלה הקטורת) ואתכוון במה דאתכוון בגין דיתברך כלא (וכיוון מה שכיוון כדי שכלל ישראל יתברך) (וקלהוץ) וגדפי כרוביאי סלקין ונחתין זומרי שירתא מחפיין לכפורתא וסלקי להו הדא הוא דכתיב **סוככים, סוככים** דייקא ומנ"ל דקלהוץ אשתמע כמה דאת אמר **(חזקאל א)** **ואשמע את קול** (כנפיהם) וגו', **(הסולם נו)** אמר רבי יוסי **ועמים במישרים**, מהו במישרים כמה דאת אמר מישרים אהבוך, לאכללא תרין כרובין דכר ונוקבא מישרים ודאי, ועל דא ועמים במישרים וכתבי **(במדבר ז)** **וישמע את הקול מדבר אליו, מבין שני הכרובים וידבר אליו**, ר' יצחק אמר מכאן אוליפנא דבכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא לאו כדאי למחמי אפי שכינתא הדא הוא דכתיב **(תהלים קמ)** **ישבו ישרים את פניך**, ותנינן כתיב **(דברים לב)** **צדיק וישר הוא** דכר ונוקבא אוף הכא כרובים דכר ונוקבא ועלייהו כתיב **(תהלים עט)** **אתה כוננת מישרים, ועמים במישרים**, ובגיני כך **(שמות כה)** **ופניהם איש אל אחיו** והא אוקימנא:

ע"פ **זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה** ובספרא דרב המנונא סבא כתיב... **(י"א אח"מ טז, ב)** **בי בעין ארצה על-הכפרת**, הענן משמעו ענן המכסה על כבוד השכינה (ענן השראת השכינה) והקרא **בי בעין** לא מציינן איך להיכנס לקה"ק (אחת המשמעויות של המלה **כי** היא **אלא** והצדוקי כנראה למד **אלא** בענן אראה שהכהן צריך להיכנס עם ענן וגו') והקרא לא מציינן איך להיכנס אלא נתינת טעם **(כי** במשמעות **הרי**) לנאמר **ואל-קבא ככל-עת אל-הקדש מבית לפרכת** כי בפנים נמצא ענן השכינה ויש תנאים לזמן הכניסה וכיצד נכנסים.

ועל דרך זו, כי הענן הוא המכסה את כבוד השכינה, פירשו רבינו בחיי ואור החיים **ולא ימות בי בעין ארצה** – ע"פ **רבינו בחיי** באר כי לאחר שיבא שם בענן (עשן הקטורת) **ישמט הכבוד מן הענן** (ענן המכסה על השכינה) ויהיה מתראה על הכפורת, ו-**אור החיים** באר כי כבוד ה' מכוסה בענן כמו ב- **(שמות בשלח טז, ג)** **וירא כבוד ה'**, (אבל בקדש הקדשים ביה"כ) הודיע כי לא בחינה זו לבד היא הנמצאת בפנים **אלא בחינה גדולה אור עליון**, כי גבוה מעל גבוה שומר, והוא אומר **ארצה על-הכפרת** ויש לומר כי **ארצה** – טפחא, ללא מרכא כעין רבוי בלתי מוגבל מרמות לגלוי גבוה מאד של כבוד ה' בחינת אור עליון. ומפני גלוי כל כך עליון **ארצה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות, כדרך לימוד **רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה** מהקרא **(טז, ב)** **ולא ימות בי בעין ארצה על-הכפרת**, שתי מיתות כי מלת **ימות** – זקף-קטן בתפקיד של שתיים עבור שתי עבירות: (א) ביאה ריקנית ללא צורך, (ב) הקטרה ללא מעלה עשן. ואין מיתות בלא אזהרה, לכן **ארצה** – טפחא, ללא מרכא באה ללמד שתי אזהרות

ע"פ **זוהר ויקרא דף נט/א ד"ה** ובספרא דרב המנונא סבא כתיב... א"ר אבא מה בעא הכא **(י"א אח"מ טז, ב)** **בי בעין ארצה על-הכפרת**, וכתבי **(י"א אח"מ טז, ב)** **בזאת יבא אהרן**, והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל (הכהן לא ראה השכינה כאשר נכנס לקה"ק), **אלא עננא הוה נחית** ... (כנפי הכרובים שעל הכפורת היו סוגרים ופורסים כנפיהם ואומרים שירה) וקלהוץ הוה שמע כהנא במקדשא כדין (וכאשר הכהן שמע קול שירתם במקדש) שוי קטרת באתריה (היה נותן הקטורת במקומה על הגחלים ומעלה עשן) ואתכוון במה דאתכוון בגין דיתברך כלא (וכיוון מה שכיוון כדי שיתברך הכל). (וקלהוץ) וגדפי כרוביאי סלקין ונחתין זומרי שירתא ((וקולותיהם) וכנפיהם עולים ויורדים בזמנם שירתם) ואפשר כי הטעם הפותח הקרא **(י"א אח"מ טז, ב)** **ונתן את-הקטרת על-האש, ונתן** – דרגא, מתאר עלית וירידת כנפי הכרובים בשירתם ולקולם הכהן מעלה עשן הקטורת.

ע"פ **זוהר ויקרא דף נט/א** עד כאן למדנו מהקרא **(י"א אח"מ טז, ב)** **בי בעין ארצה על-הכפרת**, על ענן השכינה. **זוהר ויקרא אמר (הסולם רס/ב)** דורש על הקרא **(י"א אח"מ טז, ב)** **... וכסוה ענן הקטרת את-הכפרת** המדבר על ענן הקטורת שהביא הכהן. ענני כבוד (במדבר היו שבעה ובאו) בזכות אהרן דכתיב (י) **אשר עין בעין נראה אתה יי** וגו', וכתבי (כ) **וכסוה ענן הקטרת**. מה להלן (במדבר), **שבעה** (ענני כבוד בזכות אהרן כהן גדול) אף כאן נמי **שבעה** (ענני כבוד בזכות כהן גדול בן אהרן). דהא בקטרת **שבעה** עננין מתקשרין כחדא [ת] **ואהרן ירשא לכל שבעה עננין** הוא והוא קשיר [א] **לשית אהרנין** [ב] ביה בכל יומא (אהרן ראש לשבעה עננים ומאחדם וקושר לששה האחרים אליו). **מסורת הזוהר** (י) (במדבר כא) ויקה לנה צ"א. (כ) (ויקרא טז). **חלופי גרסאות** [ת] ועוד אהרן. [א] בשית, [ב] לא גרסינן ביה בכל יומא.

זוהר ויקרא אמר (הסולם רס/ב) באותיות קטנות) ענני כבוד וכו': **ענני כבוד** בזכות אהרן, שהוא מרכבה לחסד, שכתוב **אשר עין בעין נראה אתה יי** **ועננין** עומד עליהם וגו'. וכתוב, **וכסוה ענן הקטרת**, מה להלן, בקטורת, הוא שבעה עננים אף כאן, ב-**ועננין** עומד עליהם, הם גם כן שבעה עננים. כי בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, כי שבעה עננים הם ספירות חג"ת נהי"מ, ואהרן שהוא מרכבה לחסד הוא ספירה ראשונה מהם, והוא קשור בו לששה עננים אחרים, שהם ג"ת נהי"מ, בכל יום. ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.

ויקרא אח"מ טז, ג:

ונתן את-הקטרת על-האש לפני ה' וכסוה ענן הקטרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות:

ונתן – הנותן הוא אהרן וענן הקטורת הראשון מתחיל בו, ולכן הוא ראש לשבעה עננים והששה האחרים כלולים בענן שהוא מעלה. **ונתן את-הקטרת על-האש** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים, ע"פ פ' **הסולם רס/ב** כי בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.

רמז לשבעה עננים (א) **וכסוה ענן הקטרת** – מונח לגרמיה (פסק) מונח רביעי, כעין מדה סודר שנחלק. בקריאה עם פסק רמז לענן הראשון הכולל את שאר ששה העננים, והפסק גם מרמז להיתמרות הקטורת כקורה ישרה כלפי מעלה וזה ענן אחד, בקריאה ללא פסק רמז לשאר ששה העננים, כיצד? מונח רביעי בתפקיד של חמש, מונח לגרמיה עוד שניים, סה"כ שבעה עננים.

ענן הקטרת – מונח רביעי מציייר כיווני התפשטות העשן, ענן אחד עולה עד הקורה, ענן אחד מתפשט תחת הקורה, ארבעה עננים ממשמשים ויורדים בארבעה כתלים, ובהגיעם לרצפה מתפשטים מעליה ונוצר הענן הששי על הרצפה, בלשון **בבלי יומא נגא**, כיון שהגיע לשמי קורה - ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן, כפי'

(ב) **זוהר ויקרא דף נט/א (שעיה ד,ה,ו)** וברא יי על כל מכוון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן, [ה] וברא ה' על כל-
מכוון הר-ציון ועל-מקראיה ענן ו יומם ועשן וננה אש להבה לגילה כי על-כל-קבור חפה: [ו] וספה תהנה לצל-יומם
מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר: פ
רש"י ... ושבע חופות יש כאן: ענן, עשן, נוגה, אש, להבה, חופת, שכינה.

הגמרא דרשה את הלכות העלאת הקטורת, הזוהר דורש את התכלית של קיום המצוה כהלכתה
ענין העלאת ענן הקטורת ע"י כהן גדול ביה"כ נדרש בזוהר בין היתר בפרשות אמר ואח"מ
זוהר ויקרא אמר (הסולם רס/ב) בקטורת היו שבעה עננים מקושרים יחד, ואהרן הוא הראש לכל השבעה עננים, ועל כן נחשבים
העננים שהם בזכות אהרן, להיותו בחינת חסד שהוא ראש העננים, וכולל אותם.
ונקשר ידיעה זאת אל הנאמר ב- **זוהר כרך ג ויקרא אח"מ דף נח/ב - נט/א (הסולם מח - נ)** .
בחינת החסד של אהרן שהוא ראש העננים, וכולל אותם **מקיפה** בענן הקטורת שלו את כנסת ישראל – היא המלכות, שבכניסת יום
הכפורים היא בלי חסדים (ולכן) נמשכים ממנה דינים קשים עד כדי-מות. אהרן הכהן הגדול ואחריו בניו הכהנים הגדולים, **מעלה** את
כנסת ישראל – היא המלכות על כל מדרגותיה, באמצעות עננו להתדבק בזעיר אנפין שהוא חסדים, כי הפירוד ממנו קשה כמות.
ומהתקשרות זאת של חסד אהרן בחסדים דזעיר אנפין בעלי הדין מתבסמים (ודינים מתמתקים, והתקשרות זאת) (חשובה לפני הקב"ה,
מכל הקרבנות והעולות), אמרה כנסת ישראל (שהיא המלכות) אנה קטורת (אני קטורת, כי המלכות היא ספירת חכמה תתאה), ואנת
(דהיינו זעיר אנפין) כמשחא (כשמך, שהוא חסדים, על כן) **משכני אחריך נרוצה** וגו' ו- (בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כולם
שמחים, והדין אינו שורה אז בעולם), ועל דא כתיב (**תהלים צו**) **ישמחו השמים ותגל הארץ**,
וכעין זה אפשר להבין מ- **שפת אמת וירא תרנו' ד"ה המכסה אני מאברהם** ... ומדת הדין צריכין רק להעלותה אל השורש ששם
נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (כמו העלאת ענן הקטורת הישר) ... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל בעולם הזה
חסד יבנה ... שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל דרגין (כששה העננים המלאים את קה"ק בחסדים) כמובן למשכילים.
שפת אמת וירא תרנו' ד"ה המכסה אני מאברהם ... כי מסר הקב"ה את יצחק תחת יד אברהם להיות מדת החסד גובר על מדת הדין.
והנה לאברהם נאמר לך וכו' התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי מדת החסד צריך להתפשט ביותר ... ומדת הדין צריכין רק להעלותה
אל השורש ששם נמתק הדינים, לכן כתיב והעלהו (טט - לעולה על יצחק) ... ולמעלה בשורש נמתק גם מדת הדין ומזכה אותנו, אבל
בעולם הזה חסד יבנה ונשענין בזכות אברהם אבינו ע"ה וזה שכתוב כך חותמין שמדתו של אברהם אבינו ע"ה מתפשט עד סוף כל
דרגין כמובן למשכילים.